

Kunnskapsstatus og kunnskapsbehov om snøskuterkøyring i utmark.

Forholdet til friluftslivet!

Odd Inge Vistad, NINA Lillehammer

Disposisjon

- NINA:
 - ▶ Eit av få fagmiljø som har arbeidd m motorferdsel
 - ▶ **Alt på motorferdsel er gjort før 2006!**
 - ▶ Seinare: Fagleg stillstand!?
- Motorferdsels**forskning** – forsøks**evaluering** – **MOSA** (Motorferdsel og samfunn)
 - ▶ Kunnskapsstatus
 - ▶ Kunnskapsbehov - innsatsbehov

Relevant forskingsprosjekt

'Motorized versus non-motorize outdoor recreation, and the effects of motorized use in natural areas (NFR, 2000 – 2004).

Litteraturgjennomgang: Skår, M. & Vistad, O. I. 2001. Motorferdsel i utmark – Oppsummering av faglig og forvaltningsmessig status. – NINA Fagrapport 046: 1 – 46

Felteksperiment i Tromsø: Vittersø, J., Chipeniuk, R., Skår, M. & Vistad, O. (2004). Recreational conflict is affective. The case of cross-country skiers and snowmobiles. *Leisure Sciences* 26: 227-243

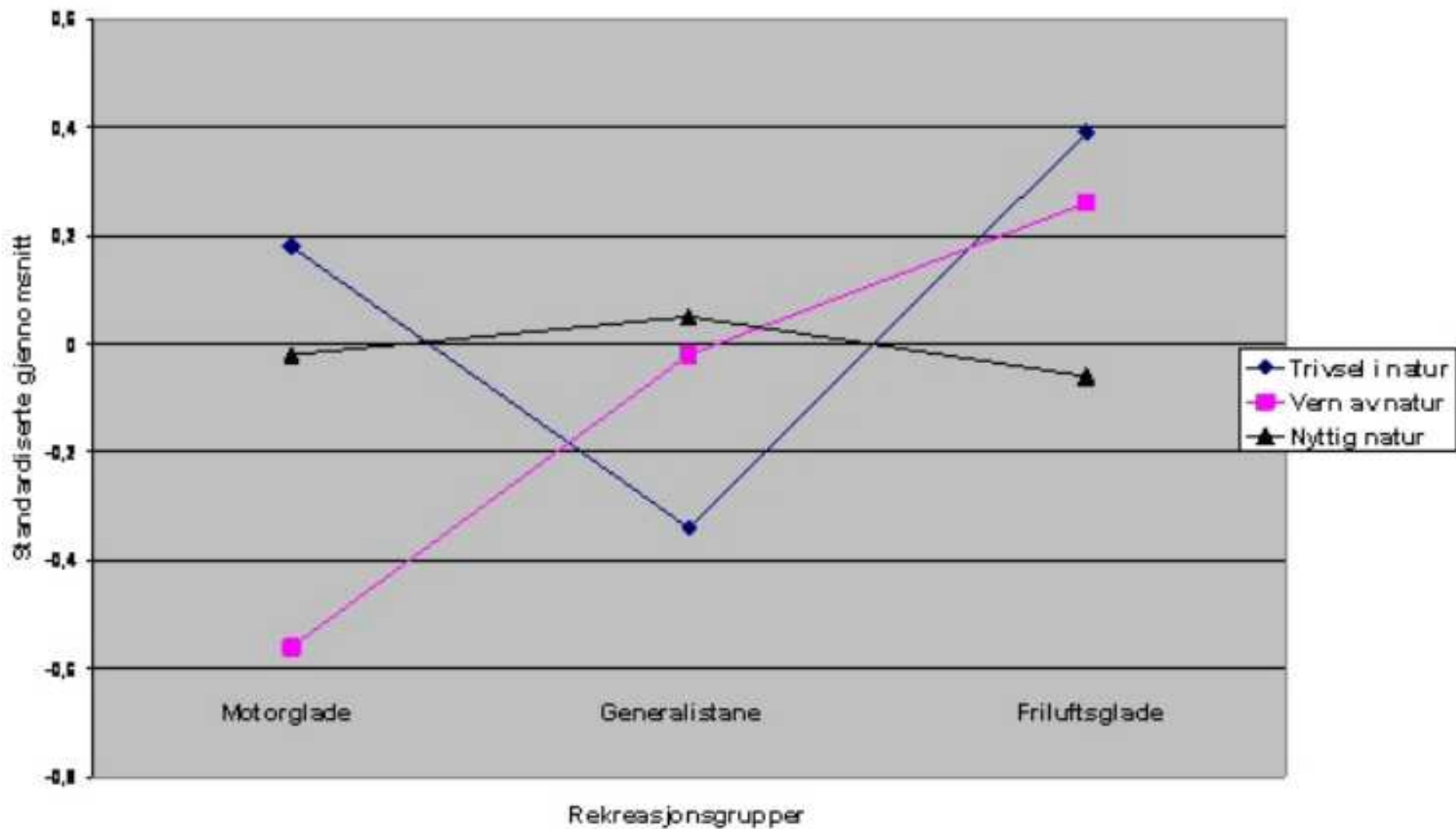
Regional spørjeundersøking (N=1202):

- Vistad, O. I. & Skår, M. (2005). **Lystig naturbruk – med og utan motor?** Om trivsel i naturen, haldningar til miljøvern og konflikhtar ved motorisering. Utmark 6/1 (www.utmark.org)
- Vistad, O. I. & Skår, M. (2005). **Regionale skilnader** i synet på endring av regelverket om bruk av snøskuter i utmark. *Utmark* 6/1 (www.utmark.org)

Lystig naturbruk...

- 3 bygderegioner: Nord, Sør, Ottadalen, og «deira» 3 byar: Tromsø, Kristiansand, Lillehammer. NB: SAMANLIKNING!
- Identifiserte tre grupper: Motorglade – Friluftsglade - Generalistar (restgruppe)
 - ▶ Komb av Aktivitet, Motivasjon og Trivselsfaktorar
- Identifiserte tre dimensjonar på ein haldningsskala:
 - ▶ Trivsel i natur
 - ▶ Vern av natur
 - ▶ Nyttig natur

Tre grupper – Tre naturdimensjoner

Asymmetrisk konflikt 1

...dvs. at konflikten blir opplevd større av den eine parten enn av den andre. Prosjektet viser dette:

- Friluftsglade ser mange konflikter i høve til motorisert aktivitet; Motorglade ser ikke slike konflikter i særleg grad.
- Motorglade: ski og skuter kan fungere bra ilag om alle tek litt omsyn:
 - ikke er spesielt viktig å lage fråskilde område for skigåing og skuterbruk.

Asymmetrisk konflikt 2

- **Motorglade:**
 - ▶ Skiløparar har lita forståing for skuterfolket sine behov
 - ▶ Skuterfolket meiner seg å ha ganske god forståing for skiløparane sine behov
- **Friluftsglade:**
 - ▶ vil heller ha separate område for ski og skuter,
 - ▶ korkje ski- eller skuterfolket har særleg forståing for kvarandre sine behov

Haldningar til å liberalisere motorferdselslova?

- By-Noreg er mindre liberale enn Bygde-Noreg; generelt og region for region, MEN:
- Eitt unntak: Ottadalen er ikkje meir liberale enn Lillehammer: Gudbrandsdalen vil ikkje ha liberalisering!
- Agder/T like sterkt for rekreasjonsløyper som Troms/F

EVALUERING av forsøket 2001-2005/2014

- 8 kommunar. Redusert til 7, til 6, til ...
- NINA hadde ansvaret, sluttrapport i 2005:
 - ▶ Skår, M. og Østdahl, T. 2005. Evaluering av forsøk med ny forvaltningsordning for motorferdsel i utmark. Sluttrapport - NINA Rapport 90.
- Forsøket har fortsett til i vår:
 - ▶ Kva har skjedd etter 2005? Ikkje systematisert!
 - Konfliktreduksjon i høve andre interesser?
 - Kanalisering, eller generering til meir ulovleg køyring?
 - Omfang av ulovleg køyring?

MOSA – Motorferdsel og samfunn, 2005-06

- Vistad, O.I. (red.), Hagen, D. & Reitan, O. 2007.

NINA Rapport 187

Effekter av motorferdsel i utmark på natur, folk og samfunn

Ein kunnskapsstatus

Odd Inge Vistad (red.)
Dagmar Hagen
Ole Reitan

Nytt lovframlegg 2007/2014

- Full gjennomgang av lov og regelverk (etter MOSA)
- Omsyn til natur + ro og fred
 - ▶ Ikkje rekreasjonskøyning!
 - ▶ Meir mynde til Fylkesmannen
 - ▶ Forbod på snødekt innmark
 - ▶ Provoserte mange (kommunar) i bygde-Noreg
- **2014: Nytt endringsforslag:**
 - ▶ Rekreasjonsløyper / PBL / kommunen

Kva så?

- Kjempe mot det nye?
 - ▶ Alternativet er uansett: mykje ulovleg køyring!
 - ▶ «Us and them» – stigmatisering?!
 - ▶ Skuterfolket: Ei mangfaldig gruppe?!
- Arbeide for godt resultat for «mot-interessene»?
- Brevet til ministeren (frå NF & DNT):
 - ▶ *«...et godt faglig grunnlag for debatten om en ny lov*
 - ▶ *...erfaringer fra utviklingen etter 2004 i de sju kommunene*
 - ▶ *...hvordan friluftslivsinteresser ivaretas i kommunal planlegging.»*

Relevant friluftslivsforskning / forskingsbehov

- Fysiske og mentale **effektar/godar** av friluftsliv og naturoppleving! **Godt dokumentert** – stor internasjonal litteratur: **folkehelsepotensial!**
- **KORLEIS REALISERE dette potensialet?**
 - ▶ Stor utfordring!
 - ▶ Trengs politikk og forskning → finansiering → planlegging og tiltak
- NB: **Kommunane** (svak økonomi= lite forebygging)
 - ▶ Kompetanse – kunnskapsgrunnlag – lokal tilpassing/behov

NB: Kartlegge/verdsetje friluftsomr (M98-2013)

Fysisk aktivitet; omfang, tilrettelegging og sosial ulikhet – en oppdatering og revisjon

Gunnar Breivik og Kolbjørn Rafoss
2012

Folkehelsepotensialet ligg
meir i eigenorganisert tur- &
skigåing, enn i trad.
Idrettsaktivitetar: NÆRMILJØ

Friluftslivspolitik/-forskning/ -forvaltning/ -planlegging

- Friluftslivet:
 - ▶ Flotte nasj. mål, gode dokument, «alle er for», lite blir gjort (Fril-mld, Folkehelse-mld, Nasj. strategi, ...)
 - ▶ Ei svak samfunnsinteresse – når det gjeld arealprioritering (jfr. Svensk dr. grad)
 - Allemannsrettens bakside: ei sovepute!
 - ▶ Svakt lokalt kunnskapsgrunnlag, uklare ansvarsforhold, avhengig av **eldsjeler**
 - ▶ **Kartlegge og verdsetje friluftsområde!**
- MOSA: Behovet for rikspolitiske retningslinjer:
 - ▶ nasjonalt viktige friluftsområde, biologisk mangf., villrein, tamreindrift...

Forskningsbehov, motorferdsel

- Akutt: Primært relatere til lovendringsforslaget
- Kvar kan ein hente relevant læring?
 - ▶ Kan skaffe / systematisere erfaringar frå:
 - Sverige
 - Nord-Troms/Finnmark, ev. Svalbard
 - Særleg: Det «gamle» forsøket med rekreasjonsløyper: Kva har skjedd etter 2005?
 - ▶ Uansett: **Treng meir tid enn til 19. september 2014**
- Meir overordna: Haldningar til motorferdsel i utmark, i samfunnet? Utvikling over tid? Samanhengar? Samfunnsmessige endringar.
- Kontinuerleg: Effektar av motorferdsel i utmark
Om 5 år... : Den elektriske, lydlause skuter?
 - ▶ Effektar? Akseptabel? Verdi eller fag?